

Ekonomiutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av kärnenergilagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av kärnenergilagen (RP 93/2017 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet för utlåtande.

Utlåtande

Utlåtande har lämnats av

- grundlagsutskottet GrUU 35/2017 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- industriråd Liisa Heikinheimo, arbets- och näringsministeriet
- specialsakkunnig Linda Kumpula, arbets- och näringsministeriet
- överinspektör Netta Skön, arbets- och näringsministeriet
- direktör Kirsi Alm-Lytz, Strålsäkerhetscentralen
- chef för juridiska ärenden Wilhelm Guthwert, Fennovoima Ab
- kommunikationsdirektör Maira Kettunen, Fennovoima Ab
- direktör Peter Tuominen, Fortum Abp
- Vice president, Nuclear safety Satu Helynen, Teknologiska forskningscentralen VTT Ab
- chefsjurist Ulla-Maija Moisio, Industrins Kraft Abp.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Kärnsäkerhetsdelegationen
- Finsk Energiindustri rf
- Suomen Ekomodernistit ry.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att kärnenergilagen ändras. Syftet med propositionen är att genomföra direktivet om ändring av det så kallade kärnsäkerhetsdirektivet. Förslaget innebär att lagen får bestämmelser om självutvärdering och inbördes granskningar som hänför sig till kärnsäkerhet och kärn-

Betänkande EkUB 18/2017 rd

avfallshantering och om genomförandet av utvärderingarna och granskningarna, bestämmelser om tillståndshavarens informationsskyldighet och bestämmelser om det hörande som tillståndsmyndigheten genomför i tillståndsskedet. Bestämmelserna om tillståndshavarnas skyldigheter som hänför sig till säkerheten vid kärnanläggningar preciseras. Bestämmelser om utarbetande och uppföljning av ett nationellt program för kärnavfallshantering fogas till lagen.

Lagen föreslås nu också få bestämmelser om tillstånd att lägga ned en kärnanläggning, som hittills saknats. Bestämmelserna om tryckbärande anordningar uppdateras till följd av att lagen om tryckbärande anordningar har ändrats.

I propositionen föreslås också vissa lagtekniska preciseringar och korrigeringar i bestämmelserna om reservering av medel för kostnader för kärnavfallshantering och om finansiering av forskningsverksamheten.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2018.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Propositionens bakgrund och syften

Syftet med propositionen är dels att genomföra ändringarna i kärnsäkerhetsdirektivet, dels att tillgodose vissa nationella ändringsbehov. Syftet med det reviderade kärnsäkerhetsdirektivet är att alla medlemsstater i EU och Euratom ska uppnå en enhetlig, hög nivå i fråga om kärnsäkerhet. De skyldigheter som följer av ändringarna i direktivet är minimibestämmelser, och den gällande lagen uppfyller i hög grad kraven i direktivet redan i dag. I Finland bedöms kraven på kärnsäkerhet vara på en hög nivå redan nu och ändringarna är till dessa delar främst preciseringar av den gällande lagstiftningen.

Lagen föreslås också få bestämmelser om ett nationellt program för kärnavfallshantering. Det förslaget grundar sig på kraven i kärnavfallsdirektivet. Vid beredningen av propositionen bedömde man att flera av artiklarna i direktivet kräver att den nationella lagstiftningen föreskriver om ett nationellt program för kärnavfallshantering och nationella handlingslinjer för hanteringen av kärnavfall.

För de nationella frågornas del föreslår regeringen att lagen kompletteras med bestämmelser om tillstånd att lägga ned en kärnkraftsanläggning. Internationella atomenergiorganet har här pekat på brister i den nationella regleringen. Också i EU-lagstiftningen är utgångspunkten att täcka in samtliga faser i en kärnanläggnings livscykel.

Kärnenergilagen har ändrats flera gånger efter ikraftträdandet. Det handlar om en betydande regleringsram som styr användningen av kärnenergi samt investeringarna och säkerheten. Riksdagen har i ett uttalande (RSk 43/2014 rd) förutsatt att regeringen utreder behovet av en genomgripande översyn av kärnenergilagen. Vid beredningen av reformen gjordes det en mer omfattande bedömning av ändringsbehoven än vad som nu presenteras. De grundläggande lösningarna i kärnenergilagen har ändå ansetts fungera väl. Därför stannade regeringen för att föreslå att den gäl-

Betänkande EkUB 18/2017 rd

lande lagen ändras på det nu föreslagna sättet. Ekonomiutskottet fäster ändå uppmärksamhet vid de revideringsbehov som kommit fram både tidigare och i samband med den aktuella propositionen och som bland annat gäller tillstånds- och byggprocesserna och säkerhetsarrangemangen. Utskottet anser fortfarande att det är motiverat att bedöma behovet av en genomgripande översyn av lagen i samband med kommande reformer.

Ändringsbehov som följer av EU-lagstiftningen

Enligt uppgift till utskottet hänför sig följande av de föreslagna ändringarna till det nationella genomförandet av kompletteringen av kärnsäkerhetsdirektivet: 7 e § om periodiska säkerhetsöversyner, 7 i § om personal, 9 § om tillståndshavarnas och avfallshanteringsskyldigas skyldigheter, 10 a § om tillståndshavarens informationsskyldighet, 13 § om hörande av allmänheten, 23 a § om framförande av åsikter och sökandens förklaring, 54 § om den högsta ledningen och tillsynen på kärnenergiområdet och 54 a § om självutvärderingar och internationella inbördes granskningar. Till dessa delar kan ändringarna anses vara sådana motiverade preciseringar av den nationella lagstiftningen som följer av direktivet.

De bestämmelser om ett nationellt program för kärnavfallshantering som kärnavfallsdirektivet förutsätter tas in i en ny 27 b §. Det nationella program och de nationella handlingslinjer som EU-lagstiftningen förutsätter slås ihop i bestämmelsen så att både handlingslinjerna och programmet finns i en och samma handling. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande om propositionen (GrUU 35/2017 rd — RP 93/2017 rd) behandlat bestämmelserna om det nationella programmet för kärnavfallshantering. Grundlagsutskottet är inte helt övertygat om att direktivet kräver att den nationella lagstiftningen innehåller exakt den typen av bestämmelse som avses här, men att det utan vidare ingår i lagstiftarens prövningsrätt att införa en sådan bestämmelse. Eftersom det nationella programmet för kärnavfallshantering innehåller riktlinjer av stor relevans anser grundlagsutskottet att man bör överväga att komplettera lagen med närmare bestämmelser om hur programmet ska utarbetas och exempelvis om ett samrådsförfarande när programmet utarbetas. Ekonomiutskottet föreslår att bestämmelserna om programmet ändras på det sätt som anges i detaljmotiven nedan.

Nationella frågor

Den viktigaste ändringen utöver de ovannämnda ändringar som följer direkt av EU-lagstiftningen hänför sig till bestämmelserna om tillstånd för nedläggning av kärnanläggningar. Hittills har vårt tillståndssystem inte innehållit bestämmelser om ett sådant tillstånd. Den nya tillståndsfasen kompletterar byggnads- och drifttillståndsfaserna enligt den gällande lagen. Syftet är att säkerställa att nedläggningen av kärnanläggningar genomförs på ett säkert sätt och också i övrigt i enlighet med lagens krav. Tillstånd att lägga ned en anläggning ska beviljas av statsrådet på samma sätt som tillstånd att uppföra och driva en anläggning.

I likhet med övriga tillstånd som gäller kärnanläggningar inbegriper ett tillstånd att lägga ned en anläggning ändamålsenlighetsprövning. Det betyder att statsrådet ska beakta principerna i kärnenergilagen vid tillståndsprövningen. Vid utfrågningen av sakkunniga i ekonomiutskottet fanns det olika åsikter om hur bra ändamålsenlighetsprövningen lämpar sig i nedläggningssituationer. En del av de sakkunniga ansåg att det inte i ett tillstånd att lägga ned en kärnanläggning behövs

Betänkande EkUB 18/2017 rd

någon ändamålsenlighetsprövning utifrån det övergripande samhällsintresset, utan att beslutet i stället enbart ska grunda sig på säkerhetsaspekter och till sin natur vara bunden prövning. Det föreslogs också att Strålsäkerhetscentralen ska kunna fatta beslut om tillståndet.

Ekonomiutskottet påpekar att om det föreskrevs om bunden prövning, skulle kriterierna för att bevilja tillstånd behöva vara så entydiga att de skulle lämpa sig för alla olika typer av anläggningar som kunde tänkas bli aktuella. Det skulle då krävas att man i detalj kan förutse de olika nedläggningssituationerna flera årtionden framåt. Strikta kriterier kunde i framtiden också leda till att tillstånd vägras trots att planen är befogad. Ekonomiutskottet anser därför att det är motiverat att den tillståndsprövning som gäller nedläggning av kärnanläggningar också ska innefatta ändamålsenlighetsprövning.

Ekonomiutskottet anser likaså att det är konsekvent att tillstånd att lägga ned en kärnanläggning ska beviljas av statsrådet, eftersom också tillståndsbesluten om de övriga faserna i en kärnanläggnings livscykel fattas på statsrådsnivå. Det kan anses motiverat också när man beaktar statens särskilda ansvar för slutförvaringen inom kärnavfallshanteringen. Det har inte ansetts befogat att tillstånd ska beviljas av Strålsäkerhetscentralen. En orsak till detta är att man vill säkerställa centralens ställning som självständig och oberoende säkerhetsmyndighet.

Vid utfrågningen i ekonomiutskottet förekom det delvis motstridiga åsikter om hur de föreslagna bestämmelserna förhåller sig till grundlagen och i synnerhet egendomsskyddet. Grundlagsutskottet tog inte ställning till frågan i sitt utlåtande om propositionen men ansåg att lagarna kan godkännas i vanlig lagstiftningsordning. Ekonomiutskottet betonar att det inte anges i tillståndet när tillståndshavaren kan upphöra att använda anläggningen för kommersiell elproduktion. Att tillstånd inte beviljas betyder således inte att man måste fortsätta använda anläggningen för kommersiell elproduktion.

I den aktuella bestämmelsen om nedläggning av en kärnanläggning föreskrivs det inte om rätt till skadestånd för tillståndshavaren om tillstånd inte beviljas. I 27 § i den gällande lagen föreskrivs det däremot om rätt till ersättning om ett tillstånd att uppföra eller driva en kärnanläggning återkallas eller om tillstånd att driva en kärnanläggning förvägras. Åsikterna har gått isär om behovet att föreskriva om rätt till motsvarande ersättning också när det gäller nedläggning av en anläggning. Att det inte finns någon bestämmelse om skadestånd har ansetts vara problematiskt med tanke på egendomsskyddet, eftersom en vägran att bevilja tillstånd till nedläggning har ansetts begränsa ägarens rätt att bestämma över sin egendom. Också när det gäller bedömningen av skadeståndsskyldigheten påpekar ekonomiutskottet att det att tillstånd inte beviljas inte betyder att man är skyldig att fortsätta använda anläggningen för kommersiell elproduktion. Utskottet anser att en ersättningsskyldighet i en sådan situation kunde leda till att affärsriskerna överförs på staten, som då kunde tvingas betala ersättning till exempel i en situation där tillståndshavaren inte har planerat användningen av sin anläggning och lämnat in en ansökan om tillstånd till nedläggning i tillräckligt god tid.

Utifrån det som sägs ovan anser ekonomiutskottet att de föreslagna bestämmelserna om tillstånd till nedläggning är motiverade.

Betänkande EkUB 18/2017 rd

DETALJMOTIVERING

27 b §. Nationellt program för kärnavfallshantering. Ekonomiutskottet föreslår att paragrafens struktur ändras så att varje moment innehåller en tydlig helhet. I 1 mom. föreskrivs det då om vad programmet ska innehålla, i 2 mom. om förfarandet när programmet utarbetas, i 3 mom. om uppdateringen av programmet och i 4 mom. om bemyndigande att utfärda förordning. En innehållsmässig skillnad och komplettering jämfört med propositionen är bestämmelserna i 2 mom. om förfarandet vid utarbetandet av programmet och hörandet i anslutning till det. Det sägs i bestämmelsen att allmänheten ska ges tillfälle att yttra sig när programmet utarbetas. Arbets- och näringsministeriet ska också informera om att arbetet med ett program har påbörjats. Syftet med ändringarna är att säkerställa offentligheten och ett tillräckligt brett hörande när ett program som är av stor betydelse för olika berörda grupper utarbetas.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 93/2017 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av kärnenergilagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i kärnenergilagen (990/1987) 2 § 1 mom. 1 punkten, 3 § 1 mom. 5 och 13 punkten, 7 e och 7 g §, 7 h § 1 mom., 7 i § 1 mom., 7 j §, 7 p § 4 mom., 7 q § 1 mom. 20 och 22 punkten, 9 § 1 mom., 13 §, 16 § 1 mom., 24 §, 28 § 2 mom., 40 § 1 och 3 mom., 44 § 1 och 3 mom., 53 § 1 mom., 53 a § 4 mom., 53 d §, 54 § 3 mom., 55 § 2 mom. 8 punkten, 60 och 60 a § samt 82 § 6 punkten underpunkt a,

av dem 3 § 1 mom. 5 punkten och 16 § 1 mom. sådana de lyder i lag 269/2011, 3 § 1 mom. 13 punkten och 60 a § sådana de lyder i lag 410/2012, 7 e och 7 g §, 7 h § 1 mom., 7 i § 1 mom., 7 j §, 7 p § 4 mom., 28 § 2 mom., 40 § 3 mom., 44 § 1 mom. samt 82 § 6 punkten underpunkt a sådana de lyder i lag 342/2008, 7 q § 1 mom. 20 och 22 punkten, 53 a § 4 mom. samt 53 d § sådana de lyder i lag 676/2015, 9 § 1 mom. sådant det lyder i lag 269/2011, 40 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1078/1996, 54 § 3 mom. sådant det lyder i lag 499/2013, 55 § 2 mom. 8 punkten sådan den lyder i lag 1420/1994 och 60 § sådan den lyder i lag 870/1999, samt

fogas till 2 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lagarna 342/2008 och 269/2011, en ny 4 a-punkt, till 3 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lagarna 1420/1994, 342/2008, 269/2011 och 410/2012 en ny 14 punkt, till 6 a §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1420/1994 och 342/

Betänkande EkUB 18/2017 rd

2008, ett nytt 3 mom., till 7 i §, sådan den lyder i lagarna 342/2008, 269/2011 och 410/2012, ett nytt 6 mom., till 7 k § 1 mom., sådant det lyder i lagarna 342/2008 och 269/2011, en ny 2 a-punkt, till lagen nya 10 a, 20 a, 23 a, 27 b och 54 a § samt till 55 § 2 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lagarna 1420/1994, 342/2008 och 676/2015, nya 9 och 10 punkter som följer:

2 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag skall tillämpas

1) på uppförande, drift och nedläggning av en kärnanläggning;

4 a) på en mindre slutförvaring av kärnavfall än slutförvaring i stor skala;

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

5) kärnanläggning anläggningar för utvinning av kärnenergi, forskningsreaktorer medräknade, anläggningar för slutförvaring av kärnavfall i stor skala samt anläggningar som brukas för tillverkning, produktion, användning, behandling eller lagring av kärnämne eller kärnavfall i stor skala; med kärnanläggning avses dock inte

a) gruvor eller malmanriktningsverk avsedda för produktion av uran eller torium och inte heller utrymmen eller platser jämte områden där kärnavfall från här nämnda anläggningar lagras eller förvaras med tanke på slutförvaring, inte heller

b) sådana slutgiltigt stängda utrymmen där kärnavfall förvaras på ett sätt som Strålsäkerhetscentralen godkänt såsom bestående,

c) sådana utrymmen i och delar av en kärnanläggning som lagts ner på ett sätt som godkänts av Strålsäkerhetscentralen,

13) certifieringsorgan ett oberoende expertorgan som planerar, genomför, utvärderar och verifierar certifieringar av icke-förstörande provningar,

14) tillståndshavare innehavare av ett tillstånd för användning av kärnenergi.

6 a §

Ombesörjande av kärnavfall som uppkommit i Finland

Avfall som avses i 2 mom. 1 a-punkten ska återsändas till Finland för slutförvaring.

Betänkande EkUB 18/2017 rd

7 e §

Verifiering och bedömning av säkerheten

Det ska visas på ett tillförlitligt sätt att de krav som gäller säkerheten i en kärnanläggning blir uppfyllda.

En kärnanläggnings säkerhet ska bedömas som en helhet med högst tio års intervall. Säkerheten hos en anläggning för slutförvaring av kärnavfall i stor skala ska dock bedömas som en helhet med högst 15 års intervall.

7 g §

Nedläggning

När en kärnanläggning planeras ska beredskap skapas för nedläggning av anläggningen. När en kärnanläggning läggs ned ska i första hand säkerheten tryggas. Nedmonteringen av anläggningen och andra åtgärder som syftar till nedläggning av anläggningen får inte skjutas upp utan grund.

Tillståndssökande och tillståndshavare ska utarbeta en nedläggningsplan. Om inte något annat anges i tillståndsvillkoren, ska tillståndshavaren under den tid då tillståndspliktig verksamhet pågår regelbundet med högst sex års intervall förelägga Strålsäkerhetscentralen en uppdaterad nedläggningsplan för bedömning.

När driften av en kärnanläggning har upphört, ska tillståndshavaren se till att kärnanläggningen läggs ned i enlighet med tillståndsvillkoren i 20 a §, säkerhetskraven och en plan som godkänts av Strålsäkerhetscentralen.

Närmare bestämmelser om de utredningar som ska tas in i planerna och om tillställandet av handlingar samt om behandlingen av planerna utfärdas genom förordning av statsrådet.

7 h §

Kärnämnen och kärnavfall

En kärnanläggning ska ha utrymmen, aggregat och andra arrangemang för en säker hantering och upplagring av de kärnämnen som behövs vid anläggningen och det kärnavfall som uppstår vid driften och nedläggningen.

7 i §

Personal

Innehavaren av ett tillstånd att använda kärnenergi ska ha tillräckligt med yrkeskunnig personal som är lämpad för sina uppgifter.

Betänkande EkUB 18/2017 rd

Tillståndshavaren ska säkerställa att leverantörer och underleverantörer vars verksamhet har inverkan på säkerheten hos tillståndshavarens kärnanläggning, har tillräckligt med utbildad yrkeskunnig personal som är lämpad för sina uppgifter.

7 j §

Ledningssystem

En kärnanläggning ska ha ett ledningssystem. I ledningssystemet för en kärnanläggning ska särskild hänsyn tas till vilken inverkan ledningens och personalens uppfattningar om och inställning till säkerhet har på upprätthållande och utvecklande av säkerheten samt till att förfarandena är systematiska och till att de regelbundet utvärderas och utvecklas.

7 k §

Ansvarig föreståndare

Tillståndshavaren ska utse en ansvarig föreståndare och en ställföreträdare för honom eller henne

2 a) för nedläggning av kärnanläggningen,

7 p §

Beredskapsarrangemang

Beredskapsarrangemangen ska anpassas till de räddnings- och beredskapsplaner som uppgjorts av myndigheter med beaktande av vad som föreskrivs i räddningslagen (379/2011).

7 q §

Allmänna säkerhetsföreskrifter

Strålsäkerhetscentralen meddelar närmare föreskrifter om detaljer av teknisk karaktär beträffande de principer och de krav som föreskrivs i detta kapitel, i fråga om

20) en kärnanläggnings strukturella strålsäkerhet, mätning av strålningen i en kärnanläggning och kontroll och övervakning av radioaktiva utsläpp från anläggningen samt om uppskattning av stråldoser som befolkningen utsätts för,

22) planering och genomförande av skyddsarrangemangen vid användningen av kärnenergi samt personsäkerhet, datasäkerhet, säkerhetsövervakning, säkerhetspersonal, säkerhetsreglemente, beredskap inför hotfulla situationer och agerande i hotfulla situationer vid en kärnanläggning,

Betänkande EkUB 18/2017 rd

3 kap.

Skyldigheter vid verksamhet för vilken krävs tillstånd

9 §

Tillståndshavarnas och avfallshanteringsskyldigas skyldigheter

Tillståndshavaren är skyldig att sörja för säkerheten vid användningen av kärnenergi. Denna skyldighet kan inte överföras på någon annan. Tillståndshavaren ansvarar för att de produkter och tjänster som leverantörerna och underleverantörerna tillhandahåller och som inverkar på kärnsäkerheten vid en kärnanläggning uppfyller kraven i denna lag och de bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den.

10 a §

Tillståndshavarens informationsskyldighet

Tillståndshavaren för en kärnanläggning ska hålla en allmän beskrivning av anläggningen och de säkerhetsprinciper som iakttas vid den framlagda till allmänt påseende.

Till påseende får inte sådana uppgifter läggas fram som enligt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), någon annan lag eller en internationell förpliktelse som är bindande för Finland skulle vara sekretessbelagda om de ingick i en myndighetshandling.

Närmare bestämmelser om skyldigheten att lägga fram uppgifter enligt 1 mom. till påseende får utfärdas genom förordning av statsrådet.

13 §

Hörande av allmänheten och lokala myndigheter

Sökanden ska, innan principbeslut fattas, offentliggöra en allmänt hållen, av arbets- och näringsministeriet granskad och enligt ministeriets anvisningar uppgjord utredning om den planerade anläggningen, dess beräknade inverkan på miljön och dess säkerhet. Utredningen ska vara allmänt tillgänglig.

Arbets- och näringsministeriet ska ge invånarna och kommunerna i anläggningens närmaste omgivning, myndigheter och allmänheten tillfälle att skriftligt framföra sina åsikter om den planerade anläggningen innan ett principbeslut fattas. Ministeriet ska dessutom på anläggningens tilltänkta förlägningsort anordna ett offentligt möte, vid vilket muntliga eller skriftliga åsikter om projektet kan framföras. Åsikterna ska tillkännages för statsrådet innan ett principbeslut fattas.

Betänkande EkUB 18/2017 rd

16 §

Tillståndsmyndigheter

Tillstånd att uppföra, driva och lägga ned en kärnanläggning samt att bedriva gruvdrift och malmanrikningsverksamhet som syftar till framställning av uran eller torium beviljas av statsrådet.

20 a §

Nedläggning av kärnanläggning

När innehavaren av ett drifttillstånd enligt 20 § avslutat driften av kärnanläggningen ska denne inleda åtgärder för nedläggning av anläggningen i enlighet med den nedläggningsplan och de krav som avses i 7 g § samt ansöka om tillstånd att lägga ned anläggningen. Tillstånd ska sökas i tillräckligt god tid, så att myndigheterna till sitt förfogande har tillräckligt med tid för prövning av ansökan innan kärnanläggningens drifttillstånd går ut.

Tillstånd att lägga ned en kärnanläggning kan beviljas om

- 1) kärnanläggningen och nedläggningen av den uppfyller säkerhetskraven enligt denna lag och de anställdas och befolkningens säkerhet och miljöskyddet har beaktats på ett ändamålsenligt sätt,
- 2) sökanden förfogar över tillräckliga och ändamålsenliga metoder för nedläggning av kärnanläggningen samt för den övriga kärnavfallshantering,
- 3) sökanden förfogar över behövlig sakkunskap och i synnerhet personalen vid kärnanläggningen har en relevant behörighet och anläggningen en ändamålsenlig organisation med tanke på nedläggningen,
- 4) sökanden har ekonomiska och andra behövliga förutsättningar att genomföra nedläggningen på ett säkert sätt och i enlighet med Finlands internationella avtalsförpliktelser, och
- 5) kärnanläggningen och nedläggningen av den uppfyller principerna enligt 5, 6, 6 a, 6 b och 7 §.

Nedläggningen av en kärnanläggning får inte inledas förrän tillstånd till nedläggningen har beviljats, om inte något annat anges i tillståndshavarens övriga tillstånd. Nedläggningen av en kärnanläggning får inte inledas med stöd av ett tillstånd som beviljats för nedläggning förrän

1) Strålsäkerhetscentralen har konstaterat att kärnanläggningen uppfyller säkerhetskraven för nedläggning, att skyddsarrangemangen och beredskapsarrangemangen är tillräckliga, att den kontroll som behövs för förhindrande av spridningen av kärnvapen har ordnats på tillbörligt sätt och att skadeståndsansvaret för en kärnanläggnings innehavare med tanke på en kärnskada har ordnats i enlighet med de bestämmelser som gäller skadeståndsansvaret, samt att

2) arbets- och näringsministeriet har konstaterat att reserveringen av medel för kostnader för kärnavfallshantering har ordnats i enlighet med 7 kap. i kärnenergilagen.

Betänkande EkUB 18/2017 rd

23 a §

Framförande av åsikter och sökandens förklaring

Arbets- och näringsministeriet ska innan tillstånd beviljas för att uppföra, driva eller lägga ned en kärnanläggning som avses i detta kapitel ge allmänheten möjlighet att skriftligt framföra sina åsikter i tillståndsärendet. En tillräckligt lång tid ska utsättas för framförande av åsikter.

Sökanden ska ges möjlighet att lämna en förklaring som svar på de åsikter som framförts med anledning av tillståndsansökan och de utlåtanden som begärts enligt denna lag.

24 §

Tillståndets giltighetstid

Tillstånd, med undantag av tillstånd att uppföra en anläggning och tillstånd att lägga ned en anläggning, beviljas på viss tid. Vid prövning av hur lång denna tid ska vara beaktas särskilt tryggheten av säkerheten och den tid som verksamheten beräknas pågå. I tillståndet kan bestämmas att det upphör att vara i kraft, om verksamheten inte inleds inom en viss tid räknat från det tillståndet beviljades.

27 b §

Nationellt program för kärnavfallshantering

Ett nationellt program för kärnavfallshantering ska utarbetas om de nationella handlingslinjerna för hanteringen av kärnavfall och om hanteringen av använt kärnbränsle. Programmet ska innehålla de allmänna målen och principerna för kärnavfallshantering, uppgift om mängderna och förlägningsplatserna för kärnavfall samt en uppskattning av kostnaderna och tidtabellerna för kärnavfallshantering.

Det nationella programmet för kärnavfallshantering utarbetas av arbets- och näringsministeriet tillsammans med Strålsäkerhetscentralen. Allmänheten ska ges tillfälle att yttra sig när programmet utarbetas. Arbets- och näringsministeriet ska informera om att arbetet med ett program har påbörjats.

Det nationella programmet för kärnavfallshantering ska uppdateras utifrån resultaten av de utvärderingar och granskningar som avses i 54 a §.

Närmare bestämmelser om innehållet i det nationella programmet för kärnavfallshantering får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Betänkande EkUB 18/2017 rd

28 §

Beslut om fullgörande av ombesörjningsskyldigheten

Planen för kärnavfallshanteringen ska läggas fram regelbundet med tre års intervall så länge den tillståndspliktiga verksamheten pågår, om inte något annat anges i tillståndsvillkoren. I planen ska det också ingå en generell plan för de följande sex åren.

40 §

Fonderingsmålet

Fonderingsmålet för varje kalenderår ska vara lika stort som ansvarsbeloppet för det föregående kalenderåret. För en jämnare fördelning av kärnavfallshanteringens kostnadseffekter på flera av kärnanläggningens driftsår ska fonderingsmålet dock, när de i 2 eller 3 mom. angivna förutsättningarna uppfylls, vara mindre än ansvarsbeloppet.

Om ansvarsbeloppet för ett kalenderår avviker betydligt från det ansvarsbelopp för kalenderåret ifråga som tidigare bestämts enligt 43 § 2 mom., kan en del av denna ändring av ansvarsbeloppet lämnas obeaktad när fonderingsmålet för de två år som följer på kalenderåret i fråga fastställs.

44 §

Ställande av säkerhet

Den avfallshanteringsskyldige ska till staten överlämna säkerheter som uppfyller villkoren enligt 45 § innan verksamhet vid vilken avfall uppkommer inleds och annars alltid före utgången av juni månad så att det sammanlagda beloppet av de säkerheter som staten då innehar motsvarar skillnaden mellan ansvarsbeloppet för kalenderåret och fonderingsmålet.

Statsrådet ska med tanke på oförutsedda utgifter för kärnavfallshanteringen bestämma om höjning av beloppet av de säkerheter som ska överlämnas i enlighet med vad som föreskrivs i denna paragraf. Beloppet av säkerheterna får höjas högst med ett belopp som utgör 10 procent av den avfallshanteringsskyldiges enligt 43 § 2 mom. beslutade ansvarsbelopp.

53 §

Begränsningar vid återbäring av säkerheter och överskott

Om det då ansvarsbeloppet för det föregående kalenderåret fastställs visar sig att de säkerheter som den avfallshanteringsskyldige överlämnat till staten motsvarar ett större belopp än nämnda ansvarsbelopp förutsätter, ska den överstigande delen återbäras till den avfallshanteringsskyldige

Betänkande EkUB 18/2017 rd

före utgången av juni under det löpande kalenderåret, förutsatt att den avfallshanteringsskyldige fullgjort sina skyldigheter beträffande de avgifter som avses i detta kapitel.

53 a §

Avgift som skall samlas in hos innehavaren av en kärnanläggning

Kärnsäkerhetsavgiften bestäms den 1 januari varje år. Om en verksamhetsidkare då innehar ett giltigt principbeslut eller tillstånd att uppföra eller att driva en kärnanläggning är verksamhetsidkaren skyldig att betala avgift för året i fråga. Ett meddelande om att ett projekt i enlighet med ett principbeslut eller ett tillstånd att uppföra en kärnanläggning inte genomförs, kan lämnas till arbets- och näringsministeriet före utgången av året, varvid verksamhetsidkaren är skyldig att betala en kärnsäkerhetsavgift också för det följande året.

53 d §

Finansiering av forsknings-, forskningsinfrastruktur- och fortbildningsprojekt

Statens kärnavfallshanteringsfond finansierar projekt enligt denna paragraf med de medel som är utdelbara under varje år på så sätt att

1) en projekthelhet som ska finansieras med en särskild förmögenhet enligt 53 a § 3 mom. på ett ändamålsenligt sätt stöder syftet med forskningen och forskningsinfrastrukturen enligt 1 mom. i den paragrafen,

2) en projekthelhet som ska finansieras med en särskild förmögenhet enligt 53 b § 3 mom. på ett ändamålsenligt sätt stöder syftet med forskningen, forskningsinfrastrukturen och fortbildningen enligt 1 mom. i den paragrafen.

De forskningsprojekt som avses i 1 mom. ska vara vetenskapligt högtstående och resultaten av dem ska kunna publiceras. Forskningsinfrastrukturprojekten ska främja beredskapen för forskningen enligt 53 a § 1 mom. och 53 b § 1 mom. Fortbildningen ska på ett effektivt sätt främja det att nya personer ställer sig till förfogande för sakkunniguppgifter inom kärnavfallshanteringen. De projekt som finansieras får inte vara sådana forskningsprojekt som har en direkt anknytning till i denna lag avsedd tillsyn över användningen av kärnenergi, behandling av tillstånd eller beredning av material i anslutning till ansökan om tillstånd.

54 §

Den högsta ledningen och tillsynen på kärnenergiområdet

Arbets- och näringsministeriet ska sörja för att det görs en självutvärdering av det nationella ramverket för kärnsäkerhet vart tionde år samt inbjuda till en internationell inbördes granskning av det nationella ramverket för kärnsäkerhet. Strålsäkerhetscentralen ska sörja för självutvärderingen av sin egen verksamhet på kärnsäkerhetsområdet. Arbets- och näringsministeriet ska dessutom sörja för inbjudan till en internationell inbördes granskning av kärnanläggningars kärnsä-

Betänkande EkUB 18/2017 rd

kerhet, om det inträffar en olycka som har betydande konsekvenser ur strålskyddets och kärnsäkerhetens synvinkel.

— — — — —

54 a §

Självutvärderingar och internationella inbördes granskningar

Det nationella system som består av en nationell ram för kärnsäkerhet och av en nationell ram för kärnavfallshantering ska genomgå en självutvärdering och det ska inbjudas till en internationell inbördes granskning av systemet.

En nationell självutvärdering ska göras

- 1) av den nationella ramen för kärnsäkerhet och lagstiftningshelheten om kärnsäkerhet vart tionde år,
- 2) av ett specifikt tema på området kärnsäkerhet vart sjätte år,
- 3) om det inträffar en olycka vars konsekvenser är betydande ur kärnsäkerhetens eller strålskyddets synvinkel,
- 4) av den nationella ramen för kärnavfallshantering och lagstiftningshelheten om kärnavfallshanteringen vart tionde år, samt
- 5) av det nationella programmet för kärnavfallshantering samt genomförandet av programmet vart tionde år.

Det ska inbjudas till en internationell inbördes granskning

- 1) av den nationella ramen för kärnsäkerhet vart tionde år,
- 2) av ett specifikt tema på området kärnsäkerhet vart sjätte år,
- 3) av den nationella ramen för kärnavfallshantering samt av det nationella programmet för kärnavfallshantering vart tionde år, samt
- 4) av kärnsäkerheten vid kärnanläggningar om det inträffar en olycka vars konsekvenser är betydande ur kärnsäkerhetens eller strålskyddets synvinkel.

55 §

Tillsynsmyndighet

— — — — —
För de uppgifter som nämns i 1 mom. ska Strålsäkerhetscentralen särskilt

— — — — —

- 8) göra sådana framställningar och avge sådana utlåtanden som tillsynen ger anledning till;
 - 9) samarbeta också med andra staters tillsynsmyndigheter i frågor som gäller kärnsäkerheten vid kärnanläggningar;
 - 10) sörja för att en nationell tematisk självutvärdering av kärnanläggningars kärnsäkerhet ordnas vart sjätte år kring något specifikt tema på kärnsäkerhetsområdet.
- — — — —

Betänkande EkUB 18/2017 rd

60 §

Tryckbärande anordningar

Strålsäkerhetscentralen utövar tillsyn över följande tryckbärande anordningar i kärnanläggningar:

1) tryckbärande anordningar i vilka en driftstörning kan orsaka ett radioaktivt utsläpp (kärnteknisk tryckbärande anordning), samt

2) andra tryckbärande anordningar i kärnanläggningar än de som avses i 1 mom. och som har klassificerats som anordningar som ska övervakas på grund av deras betydelse för säkerheten (vanlig tryckbärande anordning).

Om inte något annat föreskrivs i denna lag eller med stöd av den, tillämpas lagen om tryckbärande anordningar (1144/2016) på de tryckbärande anordningarna i kärnanläggningar.

Med avvikelse från lagen om tryckbärande anordningar gäller följande i fråga om de tryckbärande anordningarna i kärnanläggningar:

1) tillsynsmyndighet är Strålsäkerhetscentralen,

2) tillståndshavaren ska anmäla en tryckbärande anordning till Strålsäkerhetscentralen för registrering,

3) på den tryckbärande anordningen eller på dess märkskylt görs inte någon märkning om den tryckbärande anordningens registernummer eller tidpunkt för följande periodiska besiktning.

På tillståndshavarens skyldigheter tillämpas bestämmelserna om ägarens och innehavarens skyldigheter i lagen om tryckbärande anordningar. På idriftagningsbesiktningen tillämpas bestämmelserna om första periodiska besiktning i lagen om tryckbärande anordningar.

60 a §

Övervakning och besiktning av tryckbärande anordningar, konstruktioner och mekaniska anordningar

Strålsäkerhetscentralen godkänner tillverkare av kärntekniska tryckbärande anordningar för uppgiften samt besiktningsorgan, provningsorgan och certifieringsorgan för att utföra uppgifter inom tillsynen över tryckbärande anordningar, stål- och betongkonstruktioner samt mekaniska anordningar i kärnanläggningar i den omfattning som centralen anger. Strålsäkerhetscentralen utövar tillsyn över verksamheten hos tillverkaren, besiktningsorganen, provningsorganen och certifieringsorganen.

En förutsättning för att ett besiktnings-, provnings- eller certifieringsorgan ska kunna godkännas för sin tillsynsuppgift är att besiktningsorganet, provningsorganet eller certifieringsorganet är oberoende i sin verksamhet och ekonomi och att det har en ansvarsförsäkring. Dessutom ska tillverkare, besiktningsorgan, provningsorgan och certifieringsorgan ha ett utvecklat kvalitetssystem, yrkeskunnig och erfaren personal samt sådana metoder och anordningar och sådan utrustning som tillverkningen och verksamheten kräver och som har validerats på adekvat sätt. Närmare bestämmelser om det förfarande för godkännande som avses i 1 mom. utfärdas genom förordning av statsrådet.

Om en tillverkare av tryckbärande anordningar, ett besiktningsorgan, provningsorgan eller certifieringsorgan inte längre uppfyller villkoren för godkännande eller om tillverkaren eller organet på ett väsentligt sätt har försummat eller överträtt en skyldighet eller en inskränkning som före-

Betänkande EkUB 18/2017 rd

skrivs i denna lag eller med stöd av den eller en bestämmelse i beslutet om godkännande och trots anmärkningar och varningar inte har avhjälpt bristerna i verksamheten kan Strålsäkerhetscentralen återkalla godkännandet. Om det är motiverat för trygghet av säkerheten, kan Strålsäkerhetscentralen, efter att ha gett den berörda organisationen eller organet möjlighet att bli hörd, ändra de krav och villkor som ställts i beslutet om godkännande.

Strålsäkerhetscentralen anger vilka kärntekniska tryckbärande anordningar som är av mindre betydelse med tanke på säkerheten och vars tillverkare och provningsorgan inte behöver godkännande för uppgifterna enligt 1 mom. samt på motsvarande grunder de stål- och betongkonstruktioner och mekaniska anordningar vars provningsorgan inte behöver godkännande för sin uppgift enligt 1 mom. I fråga om dessa ska Strålsäkerhetscentralen ställa behövliga krav på tillverkarnas och provningsorgans kompetens. Tillståndshavaren ska kunna påvisa att kraven uppfylls.

Strålsäkerhetscentralen kan av en erkänd tredjepartsorganisation som övervakar tillverkningen av en kärnteknisk tryckbärande anordning som är viktig för kärnsäkerheten att organisationen har behörighet som anmält organ eller någon annan motsvarande lämplig behörighet.

Ett besiktningsorgan ska vid utförande av offentliga förvaltningsuppgifter enligt denna lag iakttä bestämmelserna i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003), förvaltningslagen (434/2003), språklagen (423/2003) och samiska språklagen (1086/2003). Bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar ska tillämpas på anställda hos besiktningsorganet när de utför uppgifter som avses i denna lag. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

82 §

Bemyndigande att utfärda förordning

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om

-
- 6) förfaranden för övervakning av säkerheten enligt denna lag, särskilt vid
a) uppförande, idrifttagning, drift och nedläggning av kärnanläggningar,
-

Denna lag träder i kraft den 20 .

På de ärenden som gäller användningen av kärnenergi vilka var anhängiga vid ikraftträdandet av denna lag tillämpas denna lag.

På ärenden som gäller nedläggning av en forskningsreaktor som drivs i Finland tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag, om ansökan om nedläggning har anhängiggjorts före ikraftträdandet.

Helsingfors 15.11.2017

I den avgörande behandlingen deltog

Betänkande EkUB 18/2017 rd

ordförande Kaj Turunen blå
vice ordförande Harri Jaskari saml
medlem Harry Harkimo saml
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Laura Huhtasaari saf
medlem Lauri Ihalainen sd
medlem Eero Lehti saml
medlem Markus Lohi cent
medlem Martti Mölsä blå
medlem Arto Pirttilahti cent
medlem Ville Skinnari sd
medlem Joakim Strand sv
medlem Antero Vartia gröna.

Sekreterare var

utskottsråd Lauri Tenhunen.